

УДК 342.951:351.82

В.А. Устименко,

директор, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАН
та НАПрН України, Інститут економіко-правових досліджень
НАН України

Р.А. Джабраїлов,

заступник директора з наукової роботи, доктор юридичних наук,
доцент, Інститут економіко-правових досліджень НАН України

Т.С. Гудіма,

старший науковий співробітник, кандидат юридичних наук,
Інститут економіко-правових досліджень НАН України

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ VS СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ: ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Анотація. В статті досліджено проблеми формування міграційної політики України. Доведено, що її правове забезпечення потребує вдосконалення на засадах оптимального співвідношення соціальної справедливості та економічної ефективності. Таке співвідношення можливе шляхом поєднання стимулювання і створення мотиваційного механізму як до праці, так і до підприємницької діяльності разом зі створенням раціональної і обґрунтованої системи соціального захисту. Аргументовано, що особливу увагу у вирішенні низки проблем у сфері міграційної політики слід приділити програмному підходу.

Ключові слова: міграційна політика, соціальна справедливість, економічна ефективність, правове забезпечення, підприємницька діяльність.

Постановка проблеми. Підходи до соціальної справедливості, можливість сполучення економічної ефективності та соціальної справедливості мають велике значення при конструюванні оптимальної моделі міграційної політики. Досвід країн, орієнтованих на соціально-демократичні цінності довів, що певний перерозподіл з метою вирівнювання доходів, надання соціальних гарантій, створення умов для розвитку підприємництва тощо уповільнюють міграційні процеси в країні і, як наслідок, завдають позитивного впливу на її економічний розвиток.

Традиційно вважалося, що соціальна справедливість є антитезою економічній ефективності. Втім сучасна світова криза довела помилковість цього твердження. Економічна нестабільність, зокрема в Україні, загострила сприйняття несправедливості, підвищила рівень агресії в суспільстві та сприяла загостренню міграційної картини в країні. Зокрема, протягом 2013 р. — 2016 р. чисельність економічно активного населення у віці від 15 до 70 років в Україні скоротилася з майже 21 млн до 18 млн осіб. За цей же період чисельність штатних пра-

цівників зменшилася на 2 млн. осіб, а самозайнятих — на 2,5 млн. осіб. Міжнародна організація міграції оцінює можливе потенційне збільшення кількості міжнародних трудових мігрантів в короткостроковій перспективі на 41%. Серед потенційних трудових мігрантів майже половина — у віці від 18 до 29 років.

Вищенаведені статистичні дані дозволяють дійти висновку про необхідність удосконалення міграційної політики та її правового забезпечення на засадах оптимального співвідношення соціальної справедливості та економічної ефективності. Це є запорукою успішної міжнародної взаємодії, а також однією з умов успіху євроінтеграційних зусиль України та реформування вітчизняного законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми. Проблемам вдосконалення міграційної політики присвятили свої дослідження значна кількість зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: А. Геддес, Д. Дайнен, О. Власюк, В. Волес, Е. Лібанова, О. Малиновська, О. Кислицина, О. Пархомчук, С. Пирожков, М. Романюк та інші. Фундаментальні дослідження вчених становлять підґрунтя для формування пропозицій для подальшого вирішення проблем у цій сфері.

Метою статті є дослідження проблем вітчизняної міграційної політики, формування пропозицій щодо її подальшого удосконалення та правового забезпечення на засадах оптимального співвідношення соціальної справедливості та економічної ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Законотворча робота із забезпечення належного врегулювання міграційних проблем значно активізувалася починаючи з 2010 року (але переважно у частині тих питань, що стосуються міграції іноземців та

осіб без громадянства в Україні). Це пов'язано переважно із зовнішніми чинниками та інтеграційними процесами України у зв'язку із підписанням Угоди про асоціацію з ЄС. При цьому, в листопаді 2010 р. країна отримала План дій з лібералізації візового режиму, і взяла на себе обов'язок виконання його умов, зокрема удосконалення державного управління міграцією та забезпечення прав мігрантів.

У травні 2014 р., за оцінками європейських партнерів, виконання першої фази Плану дій з лібералізації візового режиму було завершено. З переходом до другого етапу Кабінетом Міністрів України 20 серпня 2014 року було ухвалено черговий національний план заходів [1]. На виконання висунутих завдань в листопаді 2015 р. було розроблено та ухвалено Верховною Радою України низку актів. Додатково було прийнято Закон України «Про зовнішню трудову міграцію», спрямований на забезпечення правової основи регулювання трудової міграції громадян за кордон та заходи щодо реінтеграції мігрантів, які повертаються.

Незважаючи на позитивні зрушення у цій сфері, Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» містить низку недоліків, серед яких: декларативність змісту (відсутність норм прямої дії), відсутність механізмів реалізації окремих норм (що унеможлиблює їх виконання, адже ставить його у залежність від прийняття додаткових нормативно-правових актів), неврегулювання виборчих прав мігрантів, оподаткування їх доходів тощо. Наявність значного обсягу прогалин та недоліків закладають підґрунтя для вжиття заходів з вдосконалення Закону України «Про зовнішню трудову міграцію» за окремими вищенаведеними напрямками.

Зазначені питання мали б знайти висвітлення і в Стратегії держав-

ної міграційної політики України на період до 2025 року (далі — Стратегія 2025), яка була затверджена розпорядженням КМУ від 12 липня 2017 року № 482-р. Втім, слід констатувати загальний характер цього документу. Зокрема, ним передбачена низка цілей без конкретизації механізмів, за допомогою яких відбудуватиметься їх досягнення.

Загалом процес конкретизації змісту міграційного законодавства має враховувати те, що протидія міграції та сприяння реінтеграції — це складні процеси, які включають в себе *економічний, соціально-психологічний, політичний і культурний аспекти*. Ці аспекти знаходяться в нерозривному зв'язку і справляють взаємний вплив. У зв'язку з цим, вдосконалення міграційного законодавства слід здійснювати комплексно — з одночасним врегулюванням проблемних питань та закріпленням стимулюючих заходів за всіма напрямками, що формують зміст вищезазначених процесів.

Так, *економічний аспект означає* повторне залучення мігранта до участі у вітчизняних економічних відносинах, що дає йому можливість самостійно заробляти. А отже працевлаштування є найважливішим завданням, вирішення якого забезпечуватиме успішне повернення українців на батьківщину. Згідно даних Державної служби статистики України, 71% українських трудових мігрантів головною причиною міграції називають низьку зарплату в Україні та відсутність роботи.

На сьогодні держава поступово вирішує проблеми зайнятості малозабезпечених громадян та внутрішньо переміщених осіб, зокрема шляхом підвищення підприємницької активності цих категорій громадян. Це в свою чергу справляє вплив на мігра-

цію населення. Адже загальновідомим є той факт, що значна питома вага осіб, які мігрують, представлена саме такими категоріями громадян. В свою чергу, ініціатива держави щодо сприяння підприємницькій активності підвищує зайнятість українців в цілому. Це є одним з визначальних критеріїв соціальної справедливості в економічній сфері та чинником економічної ефективності, зокрема сталого економічного зростання.

В той же час дієвість стимулюючих заходів з боку держави в цілому нівелюється несприятливим підприємницьким кліматом в країні. Адже за підсумками рейтингу Світового банку Doing Business-2018, в рейтингу легкості ведення бізнесу Україна посідає 76-е місце. Для порівняння Грузія — 9, Польща — 27, Росія — 35, Білорусь — 38, Молдова — 44 [2]. Незважаючи на це, ключове завдання, пов'язане як з покращенням підприємницького клімату, так і стимулюванням мігрантів до підприємницької діяльності в Україні, не отримала свого закріплення в Стратегії 2025.

Серед проблем, які унеможливають здійснення громадянами підприємницької діяльності, негативно впливають на економічний розвиток країни та потребують вирішення на законодавчому рівні можна виділити наступні:

1. Недоступність дешевих кредитів. Так, середня фактична відсоткова ставка комерційних банків (у тому числі державних) за кредитами для малого і середнього бізнесу в Україні — близько 19% [3], що в сучасних умовах надто ризиковано та нерентабельно. Задля вирішення означеної проблеми потребує перегляду грошово-кредитна політика держави, в частині відмови від курсу інфляційного таргетування та зміни облікової ставки НБУ [4].

2. Відсутність підприємницьких навичок у трудових мігрантів. Для прикладу, частка підприємців, стартовий капітал яких має закордонне походження складає близько 1% опитаних сімей мігрантів (тобто значна частка попередньо відкритих підприємств припинила свою діяльність або перебуває на грані банкрутства, а нові підприємства засновують лише поодинокі трудові мігранти, що повернулися до України [5]. А тому було б доцільним передбачити проведення безкоштовних тренінгів, заходів та постійних консультацій з питань ведення бізнесу для мігрантів.

3. Недостатня поінформованість щодо підприємницьких можливостей та законодавчих вимог в Україні.

4. Низька мотивація мігрантів до повернення в Україну для трудової діяльності, відсутність в Україні державних програм (зокрема й з використанням механізмів державно-приватного партнерства), які б стимулювали мігрантів вкладати кошти у власний бізнес, як це відбувається у багатьох країнах світу, зокрема, у Молдові.

Так, у Молдові було запроваджено Програму по залученню грошових переказів в економіку «PARE 1+1», Національну програму з розширення економічних можливостей для молоді (PNAET), яка передбачає набуття підприємницьких навичок, а також фінансову допомогу для підприємців-початківців. До речі, подібні ініціативи реалізуються в багатьох інших країнах, зокрема Пакистані, Філіппінах, Мексиці, Гондурасі [6].

Крім того, в Молдові здійснюються заходи, спрямовані на визнання навичок і кваліфікацій (відповідно до положень Національної концепції визнання неформального і формального навчання, розробленої в листопаді 2011 року, Стратегії розвитку про-

фесійно-технічної освіти на 2012–2020 роки). Зокрема, професійні стандарти виступають в якості еталону для оцінки та визнання кваліфікації. Проводяться заходи, спрямовані на залучення мігрантів на місцевий ринок праці в контексті партнерства з мобільності ЄС – Республіка Молдова [7; 8].

Серед можливих заходів мотивації мігрантів до повернення в Україну для трудової діяльності слід виділити митні знижки на імпорт обладнання та інших товарів виробничого призначення [9], необхідних для відкриття власного бізнесу. Відповідні положення мають отримати відображення у Законі України «Про зовнішню трудову міграцію» та Митному кодексі України.

5. Відсутність заходів щодо стимулювання інвестиційного процесу в Україні. Зокрема на сьогодні законодавство не містить механізмів залучення коштів мігрантів в розвиток підприємницької активності.

Задля вирішення зазначеної проблеми було б доцільним на законодавчому рівні передбачити наступні стимулюючі заходи, а саме:

— відкриття поточних накопичувальних рахунків (валютних/гривневих) для мігрантів, ставка за якими не обкладається податком та не може бути нижчою за середньоринкову (на зразок послуги «Стандарт безподатковий» від Приват-банку, а також відповідно до досвіду Індії, Шри-ланки) [10].

— пільгове кредитування під заставу коштів, що знаходяться на поточних накопичувальних рахунках мігрантів, за ставкою, яка не може перевищувати ставку за поточним рахунком більш ніж на 1% [9].

— здійснювати обмін коштів, що знаходяться на поточних/депозитних рахунках мігрантів за курсом Національного банку України на момент

здійснення операції або передбачити можливість продажу валюти фірмам-імпортерам, шляхом проведення НБУ відповідного конкурсу (досвід Бангладешу) [11];

— ініціювати укладення міжнародних договорів з країнами, до яких найбільш активно мігрує населення України, щодо взаємного скасування комісій за зарахування/перерахування/зняття коштів з поточних рахунків (на зразок угоди між фінансовими установами Мексики та США) [12, с. 226].

— запровадити на законодавчому рівні такий механізм залучення капіталу мігрантів як діаспорні облігації (досвід Ізраїлю, Індії, Китаю, Ефіопії, Еритреї, Лівану, Пакистану, Непалу, Марокко, Ямайки, Зімбабве, Кенії та ін.) [13].

Важливим фінансовим механізмом використання мігрантського капіталу є і пайові фонди діаспори. Цей специфічний вид фінансової участі діаспори в економічному розвитку країни походження найбільш поширений у країнах Південної Африки, зокрема у Руанді та Ліберії [6].

Політичний аспект включає в себе забезпечення виборчих прав мігрантів. Через неврегульованість українського законодавства ця категорія громадян не може скористатися одним із базових конституційних прав громадянина — права голосу на місцевих виборах та в одномандатних округах на виборах до Верховної Ради. А тому ці питання обов'язково мають бути врегульовані на законодавчому рівні, зокрема Закон України «Про зовнішню трудову міграцію».

Соціально-психологічний та культурний аспекти процесу конкретизації змісту міграційного законодавства передбачають заходи з повторного включення мігранта в соціальне коло країни із прийняттям мігрантами,

які повернулися, цінностей, способу життя, мови та традицій батьківщини.

В даному випадку для України цікавим міг би бути досвід Польщі зі створення так званих "полонійних організацій" [14] або Молдови, де поліпшення співпраці з молдавської діаспорою, Урядом Республіки Молдова було створено Бюро по зв'язках з діаспорою в структурі Державної канцелярії, яке надає всебічне консулювання мігрантам [15, с. 108].

Важливого значення на шляху до успішної соціально-культурної міграції набуває необхідність вирішення таких реінтеграційних заходів, як спрощення процедури визнання набутих за кордоном знань та кваліфікацій, допомога у включенні дітей мігрантів в освітній процес в Україні тощо. Відповідні положення було б доцільно внести до тексту Закону «Про зовнішню трудову міграцію» [9].

Крім того, у мігрантів часто виникають проблеми з житлом, тому що частина з них продали перед від'їздом свої квартири. А тому потребують впровадження різноманітні бюджетні програми для отримання пільгового кредитування на придбання житла тощо.

Додатково доцільно звернути увагу на актуальну як для України, так і більшості країн світу проблему міграції науковців.

Наразі у багатьох країнах, де сфера науки стала відчувати негативні наслідки відтоку вчених, впроваджується безліч заходів спрямованих на їх повернення. Втім вітчизняне законодавство не приділяє цьому належної уваги. Не передбачено жодних заходів спрямованих на попередження міграції вчених і в Стратегії 2025. Зважаючи на негативні наслідки цього процесу, зокрема зниження інноваційного потенціалу країни, вбачається

за доцільне створити передумови для покращення ситуації у цій сфері.

Зокрема, доцільно визначити серед цілей Стратегії 2025 реалізацію заходів, спрямованих на попередження міграції вітчизняних вчених.

1. Виділення грантів на власні наукові розробки в Україні. Зокрема, збільшити бюджетні видатки до Державного фонду фундаментальних досліджень на ці цілі, сприяти залученню до цього фонду коштів вітчизняних суб'єктів господарювання, передбачивши на законодавчому рівні можливість зменшення їх податків, зборів та обов'язкових платежів на цю суму).

Подібна практика успішно зарекомендувала себе на міжнародному рівні. Так, наприклад у Великобританії Уряд протягом п'яти років щорічно виділяв 6 мільйонів доларів для повернення з США приблизно 50-ти провідних англійських вчених. У Канаді уряд виділив 205 млн доларів для створення 2000 нових пропозицій провідних наукових співробітників — знову ж для тих, хто в даний час працює в США [15, с. 108]. Кожному вченому, який повертався надавався грант терміном на 5-7 років з можливістю його подальшого продовження.

В Австрії застосовується наступна схема для репатріації вчених: стипендія Шредінгера підтримує вчених, які повернулися на батьківщину, на період влаштування їх в дослідній організації.

2. Створення промислових парків для спеціалістів, які отримали освіту за кордоном, а також забезпечення їх працевлаштування (виділення бюджетних коштів на створення робочих місць та встановлення конкурентоспроможної заробітної плати в залежності від наявності відповідних кваліфікаційних вимог та професійних нави-

чок). Завдяки реалізації таких заходів багато вчених, інженерів і підприємців Китаю та Індії, які виїхали за кордон, щоб працювати в університетах і наукових установах, повернулись додому [16; 17].

Уряд КНР також прагне підвищувати прозорість в процесі прийому на роботу і встановлює конкурентоспроможну зарплату дослідникам з-за кордону. Наразі створено доступну в режимі «он-лайн» інформаційну платформу і базу даних китайських дипломованих фахівців, щоб полегшити їх повернення.

Цікавим в даному випадку є досвід Тайваню, де Уряд у 2005 році схвалив план лібералізації існуючих правил прийому на роботу фахівців-іноземців. Серед запланованих Урядом Тайваню заходів передбачається: надання стипендій студентам, які навчаються за кордоном; звільнення від військової служби юнаків-студентів, учнів за кордоном; створення стимулів для студентів другого покоління для повернення і роботи на батьківщині; розширення області залучення іноземних фахівців за рахунок Індії, Росії, країн Східної Європи; створення і розвиток «служби єдиного вікна» для іноземного персоналу, що прибуває в країну.

3. Зниження податку на доходи для відповідних категорій іноземних та вітчизняних вчених. Міжнародні соціологічні дослідження свідчать про те, що цей факт є вирішальним для багатьох високооплачуваних вчених при зміні місця роботи. Так, відповідно до даних Austria Research Center (ARC), у зв'язку з високим рівнем оподаткування щорічно виїжджають за кордон 400 австрійських вчених і дослідників [18]. Саме тому, на законодавчому рівні слід передбачити можливість, наприклад, за рішенням Міністра освіти та науки примати

рішення/звільнення відповідних категорій іноземних та вітчизняних вчених (мігрантів) від податку на прибуток строком на три роки.

Подібна практика характерна для багатьох країн. Зокрема, у Данії іноземні експерти отримують податкові пільги протягом перших трьох років проживання. Більш преференційні податкові правила для іноземних дослідників та інших експертів були запропоновані Міністерством оподаткування в Нідерландах, де іноземні висококваліфіковані працівники отримують 30-відсоткову знижку до податку на доходи терміном на 10 років. В свою чергу у Великобританії нерезиденти отримують податкові пільги до моменту зміни місця проживання.

4. Сприяння зміцненню зв'язків з науковими діаспорами. Зокрема, у разі якщо немає можливості повернути науковців, корисно проводити зустрічі вчених і знайомити їх з науковою або академічною роботою один одного, як це робить AsciNA в Австралії. Кілька організацій австралійської наукової діаспори виникли останнім часом з метою встановлення контактів з австралійськими дослідниками в усьому світі (наприклад, Network for Expatriate Australian Researchers (NEAR)).

Цікаво і те, що у Швейцарії відкрита web-платформа Swiss Talent для спілкування швейцарських вчених за кордоном та іноземних вчених, що працюють в Швейцарії. Вона пропонує різні послуги типу особистої і професійної інформації про членів мережі, пропозицій роботи тощо. Додатково зауважимо, що у США створено Інтернет-довідник (Swiss-List.com) задля забезпечення зв'язку швейцарських вчених і аспірантів, які працюють в США, з колегами на батьківщині.

Привертає увагу і досвід Франції, зокрема, міністерство закордонних справ оплачує зустрічі між французькими докторами наук, які працюють в американських наукових установах і французьких компаніях тощо. Подібну практику слід запровадити і в Україні.

Висновки. Завершуючи наведений аналіз, слід зазначити, що Україна поступово рухається у напрямку вирішення проблем у сфері міграції населення. Зокрема, прийнято Закон України «Про зовнішню трудову міграцію», здійснюються окремі заходи по підвищенню зайнятості населення аби зменшити соціальне розшарування, соціальну напругу тощо і, тим самим, сприяти поверненню українського трудового населення в країну. Безперечно, правове забезпечення міграційної політики України потребує відповідного вдосконалення на засадах, які представлено у цьому дослідженні. Але прагнення до соціальної справедливості не повинне нищити ефективність, координацію, стабільність. Сполучення й оптимальне співвідношення соціальної справедливості та економічної ефективності можливе шляхом поєднання стимулювання і створення мотиваційного механізму як до праці, так і до підприємницької діяльності разом зі створенням раціональної і обґрунтованої системи соціального захисту.

Поряд із цим, особливу увагу у вирішенні низки проблем у сфері міграційної політики пропонується приділити програмному підходу. Зокрема, вбачається за доцільне розробити, принаймні в регіонах, охоплених найбільш масовою трудовою міграцією, програми сприяння поверненню та реінтеграції мігрантів. Саме програмний метод слід покласти в основу правового механізму сприяння реінтеграції, передбаченого Законом України «Про зовнішню трудову міграцію».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про затвердження Національного плану заходів з виконання другої фази Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 805 р від 20 серпня 2014 року URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/805-2014-%D1%80> (дата звернення: 19.09.2018).
2. DOING BUSINESS-2018. Україна в рейтингу Світового банку легкості ведення бізнесу. URL: <http://edclub.com.ua/analytika/doing-business-2018-ukrayina-v-reytingu-svitovogo-banku-legkosti-vedennya-biznesu> (дата звернення: 19.09.2018).
3. Кредит «Бізнес — розстрочка». URL: <https://privatbank.ua/ru/business/kredyt-biznes-rozstrochka> (дата звернення: 19.09.2018).
4. Гудіма Т.С. Проблеми визначення стратегічних цілей Грошово-кредитної політики // Економіка та право, № 1 (49), р. 76-83.
5. Фінансування малого та середнього бізнесу. URL: <https://www.oschadbank.ua/ua/business/finansuvannya-biznesu/> (дата звернення: 19.09.2018).
6. Інституційні механізми залучення коштів трудових мігрантів як інвестиційного ресурсу розвитку економіки периферійних територій західних регіонів України. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1338/> (дата звернення: 19.09.2018).
7. Валериу Мошняга Рeadмиссия, Возвращение и Реинтеграция: Молдова. Пояснительная записка 13/03. URL: http://www.carim-east.eu/media/expo/Explanatory%20Notes_2013-03.pdf (дата звернення: 19.09.2018).
8. Vremis M., Craievschi-Toarta V., Burdenii E., Herm A., Poulen M. (2012) Extended migration profile of the Republic of Moldova. Chisinau, IOM. URL: http://publications.iom.int/system/files/pdf/110_emp_report_updated.pdf (дата звернення: 19.09.2018).
9. Перекази мігрантів з-за кордону та можливі заходи щодо їх заохочення та ефективного використання. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1276/> (дата звернення: 19.09.2018).
10. Suhas L. Ketkar Development Finance via Diaspora Bounds. Suhas L. Ketkar, D. Rath. URL: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1100792545130/Diasporabonds.pdf> (дата звернення: 19.09.2018).
11. O'Neill A. Emigrant Remittances: Policies to Increase Inflows and Maximize Benefits // Indiana Journal of Global Legal Studies. 2001. N 1.
12. Глущенко Г., Пономарев В. Миграция и развитие. М.: Экономика, 2009. С. 226.
13. Що таке діаспорні облігації і як вони можуть допомогти Україні. URL: <http://ira.org.ua/uk/an/publikatsii/novosti/shcho-takie-diasporni-obligatsiyi-i-ia-voni-mozhut-dopomoghti-ukrayini> (дата звернення: 19.09.2018).
14. Полонийные организации за границей. URL: <https://polsha24.com/novosti/poloniinye-organizatsii-za-granitsei-4373/> (дата звернення: 19.09.2018).
15. Семенова Н.Н. Мировой опыт решения проблем научно-технической миграции и участия диаспоры в международном сотрудничестве // Научная политика и проблемы развития науки. 2009. №7. С. 107-124.
16. Китай превратился в мировой локомотив научной деятельности URL: <https://topwar.ru/35636-kitay-prevratilsya-v-mirovoy-lokomotiv-nauchnoy-deyatelnosti.html> (дата звернення: 19.09.2018).
17. Сделать Китай вновь великим. URL: <http://www.dsnews.ua/world/begushchiy-pograblyam-kak-tramp-mozhet-sdelat-kitay-velikim-27072017220000> (дата звернення: 19.09.2018).
18. Налогообложение доходов, полученных за рубежом. URL: <http://russianvienna.com/zakony-i-poryadki/458-2010-10-18-18-48-18> (дата звернення: 19.09.2018).
19. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 49-50, ст. 463.
20. Митний кодекс України: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 44-45, № 46-47, № 48, ст. 552.

Устименко В.А., Джабраилов Р., Гудима Т.С.

Экономическая эффективность vs социальная справедливость: приоритеты формирования миграционной политики Украины.

Аннотация. В статье исследованы проблемы формирования миграционной политики Украины. Доказано, что ее правовое обеспечение нуждается в совершенствовании на основе оптимального соотношения социальной справедливости и экономической эффективности. Такое соотношение возможно путем сочетания стимулирования и создания мотивационного механизма как к труду, так и к предпринимательской деятельности вместе с созданием рациональной и обоснованной системы социальной защиты. Аргументировано, что особое внимание в решении ряда проблем в сфере миграционной политики следует уделить программному подходу.

Ключевые слова: миграционная политика, социальная справедливость, экономическая эффективность, правовое обеспечение, предпринимательская деятельность.

V. Ustimenko, R. Dzhabrailov, T. Hudima

Economic efficiency vs social justice: priorities of the formation of Ukraine's migration policy.

Summary. The article deals with the problems of forming the migration policy of Ukraine. It is proved that its legal security needs to be improved on the basis of an optimal ratio of social justice and economic efficiency. Such a correlation is possible by combining the stimulation and the creation of a motivational mechanism for both work and entrepreneurship, together with the creation of a rational and well-founded system of social protection. It is argued that special attention should be given to the program approach in solving a number of problems in the field of migration policy.

Keywords: migration policy, social justice, economic efficiency, legal support, entrepreneurial activity.

